ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PHILIPPE LÉGER
της 5ης Οκτωβρίου 2006 [1]

1. Στο πλαίσιο της απελευθερώσεως των δραστηριοτήτων σχετικά με τη μεσολάβηση προς εύρεση εργασίας, τα ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας διαδραματίζουν ολοένα σημαντικότερο ρόλο στη λειτουργία της αγοράς εργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως [2]. Ο ρόλος αυτός αναγνωρίζεται επίσης σε διεθνές επίπεδο [3].

2. Στο πλαίσιο της υπό κρίση διαδικασίας για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως το Δικαστήριο καλείται να ερμηνεύσει διάφορες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου σε σχέση με νομοθετική ρύθμιση για την ενίσχυση της απασχολήσεως που ισχύει ήδη από το 2002 στη Γερμανία.

3. Η νομοθετική αυτή ρύθμιση προβλέπει τη χορήγηση εκ μέρους της Bundesagentur für Arbeit (ομοσπονδιακής υπηρεσίας απασχολήσεως, στο εξής: Bundesagentur) σε όσους αναζητούν εργασία διατακτικής ευρέσεως εργασίας που τους παρέχει τη δυνατότητα να απαλλαγούν, τουλάχιστον εν μέρει, από την υποχρέωσή τους να καταβάλουν αμοιβή στο γραφείο ευρέσεως εργασίας του οποίου ζήτησαν τις υπηρεσίες προκειμένου να ανεύρουν εργασία.

I — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Το κοινοτικό δίκαιο*

4. Εκτός των άρθρων 18 ΕΚ, 49 ΕΚ, 50 ΕΚ καθώς και του άρθρου 87 ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 81 ΕΚ, 85 ΕΚ και 86 ΕΚ, τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν τα άρθρα 3 και 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας [4]. Θα περιοριστώ εν προκειμένω στην παράθεση των δύο αυτών διατάξεων του παραγώγου κοινοτικού δικαίου.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Βλ. το έγγραφο της υπηρεσίας των νομικών μελετών της γαλλικής Γερουσίας του Ιανουαρίου 2004, σχετικά με την οργάνωση της αποζημιώσεως και της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας των ανέργων εντός επτά κρατών μελών (μελέτη συγκριτικής νομοθεσίας), διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο http://www.senat.fr/lc/lc130/lc1300.html.

3 — Βλ. τη σύμβαση υπ' αριθ. 181 και τη σύσταση υπ' αριθ. 188 της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας, της 19ης Ιουνίου 1997, σχετικά με τα ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας, διαθέσιμες, αντιστοίχως, στους δικτυακούς τόπους http://www.ilo.org/ilolex/french/convdisp1.htm και http://www.ilo.org/ilolex/french/recdisp1.htm.

4 — ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33.

5. Το άρθρο 3 του κανονισμού 1612/68 ορίζει τα εξής:

«1. Στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού, δεν εφαρμόζονται οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ή οι διοικητικές πρακτικές κράτους μέλους:

— οι οποίες περιορίζουν ή εξαρτούν από όρους, που δεν προβλέπονται για τους ημεδαπούς, τη ζήτηση και την προσφορά εργασίας, την πρόσληψη σε απασχόληση και την άσκησή της από τους αλλοδαπούς,

— ή οι οποίες, αν και εφαρμόζονται ανεξαρτήτως ιθαγενείας, έχουν ως αποκλειστικό ή κύριο σκοπό ή αποτέλεσμα να αποκλείουν τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών από την προσφερόμενη απασχόληση.

[...]»

6. Το άρθρο 7 του ιδίου κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2. Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους.

[...]»

B — *Το εθνικό δίκαιο*

7. Το άρθρο 296 του βιβλίου III του Sozialgesetzbuch — Arbeitsförderung [5] (Γερμανικός Κώδικας Κοινωνικής Ασφαλίσεως — Αρωγή στην εργασία, στο εξής: SGB III), που φέρει τον τίτλο «Σύμβαση μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας μεταξύ διαμεσολαβητή και αιτούντος εργασία», ορίζει στην παράγραφο 1 ότι η σύμβαση με την οποία ο διαμεσολαβητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να ανεύρει εργασία σε αιτούντα εργασία πρέπει να καταρτίζεται εγγράφως και να αναφέρει, ειδικότερα, την αμοιβή του διαμεσολαβητή.

5 — BGBl. 1997 I, σ. 594, στο εξής: SGB III.

8. Κατά το άρθρο 296, παράγραφος 2, του SGB III, ο αιτών εργασία υποχρεούται απλώς να καταβάλει την οφειλόμενη αμοιβή στον διαμεσολαβητή εφόσον, κατόπιν της μεσολαβήσεώς του, συνήφθη σύμβαση εργασίας.

9. Επιπλέον, το εν λόγω άρθρο 296, παράγραφος 4, ορίζει ότι, εφόσον προσκομίσθηκε στον διαμεσολαβητή διατακτική ευρέσεως εργασίας, δίδεται παράταση της προθεσμίας καταβολής της αμοιβής μέχρι την πραγματοποίηση της πληρωμής από την Bundesagentur, σύμφωνα με το άρθρο 421g του SGB III [6].

10. Το άρθρο αυτό, που φέρει τον τίτλο «Διατακτική ευρέσεως εργασίας», προβλέπει, στην παράγραφο 1, πρώτη περίοδος, ότι τα πρόσωπα που δικαιούνται επιδόματος ή κοινωνικής ενισχύσεως λόγω ανεργίας και δεν έχουν βρει θέση απασχολήσεως μετά από περίοδο ανεργίας τριών μηνών ή τα πρόσωπα τα οποία απασχολούνται σε θέση εργασίας για την οποία καταβάλλεται ενίσχυση στο πλαίσιο των μέτρων για τη δημιουργία θέσεων απασχολήσεως ή για τη διαρθρωτική προσαρμογή δικαιούνται διατακτικής ευρέσεως εργασίας [7]. Σύμφωνα με το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III, χορηγώντας τη διατακτική ευρέσεως εργασίας, η Bundesagentur αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει την προμήθεια που δικαιούται ο διαμεσολαβητής στις υπηρεσίες του οποίου προσέφυγε ο αιτών εργασία και ο οποίος τοποθέτησε τον αιτούντα εργασία σε θέση απασχολήσεως υποκείμενη σε υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως, για χρόνο εβδομαδιαίας εργασίας τουλάχιστον δεκαπέντε ωρών.

11. Κατά το άρθρο 421g, παράγραφος 2, του SGB III, η διατακτική ευρέσεως εργασίας χορηγείται για ποσό 1 500, 2 000 ή 2 500 ευρώ, ανάλογα με τη διάρκεια του χρόνου κατά τον οποίο ο αιτών εργασία υπήρξε άνεργος. Η αμοιβή του διαμεσολαβητή καταβάλλεται μέχρι του ποσού των 1 000 ευρώ κατά την έναρξη της σχέσεως απασχολήσεως, ενώ το υπόλοιπο καταβάλλεται μετά από περίοδο απασχολήσεως έξι μηνών. Τα οφειλόμενα ποσά καταβάλλονται απευθείας στον διαμεσολαβητή.

12. Κατά το άρθρο 1 του βιβλίου IV του Sozialgesetzbuch-Arbeitsförderung (στο εξής: SGB IV):

«[...] Οι διατάξεις του παρόντος βιβλίου, εξαιρουμένων του πρώτου και δευτέρου τίτλου του τετάρτου τμήματος και του πέμπτου τμήματος, εφαρμόζονται και στην ενίσχυση στην απασχόληση. [...]»

6 — Η Γερμανική Κυβέρνηση εξηγεί, στο σημείο 11 των γραπτών παρατηρήσεών της, την έννοια της διατάξεως αυτής διευκρινίζοντας ότι από αυτήν προκύπτει ότι η διατακτική ευρέσεως εργασίας δίδει απλώς δικαίωμα σε μερική πληρωμή και ότι ο αναζητών εργασία εξακολουθεί να είναι οφειλέτης της αμοιβής που απορρέει από τη σύμβαση μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας. Αναφέρει επίσης ότι η προσκόμιση της διατακτικής ευρέσεως εργασίας έχει ως συνέπεια, δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, να κινεί την προθεσμία καταβολής της αμοιβής η οποία οφείλεται από τον αιτούντα εργασία στον διαμεσολαβητή.

7 — Επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι η νομοθετική αυτή ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας εισήχθη στο γερμανικό δίκαιο το 2002 δοκιμαστικά. Προβλέπεται ότι η εν λόγω ρύθμιση, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006, αποτελεί το αντικείμενο αξιολογήσεως προκειμένου να αποφασισθεί η ενδεχόμενη παράταση της ισχύος της.

13. Άλλωστε, το άρθρο 3 του SGB IV προβλέπει τα εξής:

«Οι διατάξεις σχετικά με την υποχρέωση ασφαλίσεως και το δικαίωμα στην ασφάλιση εφαρμόζονται

1. στο μέτρο που απαιτούν δραστηριότητα ανεξάρτητου ή μισθωτού, σε όλα τα πρόσωπα που ασκούν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα στο κατά τόπον πεδίο εφαρμογής του παρόντος κώδικα.

[...]»

14. Τέλος, το άρθρο 30 του βιβλίου I του Sozialgesetzbuch — Arbeitsförderung (στο εξής: SGB I) ορίζει τα εξής:

«1. Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται επί όλων εκείνων που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους εντός του πεδίου εφαρμογής του.

2. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται υπό την επιφύλαξη των κανόνων του υπερεθνικού ή του διεθνούς δικαίου.

[...]»

II — Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία της κύριας δίκης

15. Η δραστηριότητα της ITC Innovative Technology Center GmbH (στο εξής: ITC) συνίσταται στην τοποθέτηση εργατικού δυναμικού σε θέσεις απασχολήσεως. Στις 27 Αυγούστου 2003, η ITC συνήψε σύμβαση ευρέσεως θέσεως απασχολήσεως με τον Darius Halacz. Με τη σύμβαση αυτή, η ITC ανέλαβε την υποχρέωση να παράσχει στον D. Halacz αρωγή για την εξεύρεση θέσεως απασχολήσεως υποκείμενης σε υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως και να διεκπεραιώσει όλες τις απαιτούμενες διατυπώσεως για την τοποθέτηση σε τέτοια θέση.

16. Ο D. Halacz προσκόμισε στην ITC τη διατακτική ευρέσεως εργασίας που του είχε χορηγήσει η Bundesagentur. Στη διατακτική αυτή, η οποία ίσχυε μέχρι τις 15 Οκτωβρίου 2003 και για ποσό 1 500 ευρώ, διευκρινιζόταν ότι ο αιτών εργασία μπορούσε να προσφύγει στις υπηρεσίες ενός ή περισσοτέρων μεσολαβητών της επιλογής του και ότι το αναγραφόμενο στη διατακτική ποσό θα καταβληθεί στον ιδιώτη διαμεσολαβητή που θα του εξεύρει θέση απασχολήσεως. Η πληρωμή θα πραγματοποιηθεί σε ύψος 1 000 ευρώ ήδη από την έναρξη της σχέσεως εργασίας, ενώ το υπόλοιπο θα καταβαλλόταν εάν η σχέση αυτή διαρκούσε τουλάχιστον έξι μήνες.

17. Σύμφωνα με τις ασκούσες επιρροή διατάξεις του SGB III, η διατακτική ευρέσεως εργασίας όριζε ότι η αμοιβή καταβάλλεται εάν πρόκειται για απασχόληση υποκείμενη στις υποχρεωτικές εισφορές κοινω-

νικής ασφαλίσεως, εάν ο χρόνος της εργασίας ανέρχεται τουλάχιστον σε δεκαπέντε ώρες την εβδομάδα, εάν η συνομολογηθείσα διάρκεια της απασχολήσεως είναι τουλάχιστον τριών μηνών, εάν η σύμβαση μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας συνήφθη εγγράφως με τον διαμεσολαβητή και εάν ο διαμεσολαβητής έχει, δυνάμει της συμβάσεως αυτής, αξίωση αμοιβής λόγω της μεσολαβήσεως.

18. Κατόπιν της μεσολαβήσεως της ITC, ο D. Halacz συνήψε σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου για το χρονικό διάστημα από τις 4 Σεπτεμβρίου 2003 έως τις 4 Μαρτίου 2004, με εταιρία εδρεύουσα στις Κάτω Χώρες. Ο εργοδότης αυτός επιβεβαίωσε ότι επρόκειτο για απασχόληση υποκείμενη στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως και ότι η διάρκεια της εργασίας ανερχόταν σε δεκαπέντε τουλάχιστον ώρες την εβδομάδα.

19. Με έγγραφο της 15ης Σεπτεμβρίου 2003, η ITC ζήτησε από την Bundesagentur την καταβολή της πρώτης δόσεως, δηλαδή ποσού 1 000 ευρώ, σύμφωνα με τη διατακτική ευρέσεως εργασίας [8].

20. Η Bundesagentur απέρριψε το αίτημα αυτό με απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, με το αιτιολογικό ότι ο D. Halacz δεν είχε τοποθετηθεί σε θέση απασχολήσεως υποκείμενη στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός της γερμανικής επικράτειας.

21. Στις 16 Οκτωβρίου 2003, η ITC άσκησε διοικητική προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής. Η Bundesagentur απέρριψε την προσφυγή αυτή με απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2003, με το αιτιολογικό ότι η έννοια της «υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως» οριζόταν στα άρθρα 1, 2 και 3 του SGB IV, διατάξεις οι οποίες διέπουν και το SGB III. Επομένως, οι διατάξεις σχετικά με την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση έχουν εφαρμογή σε κάθε πρόσωπο που συνάπτει σχέση εργασίας εντός του κατά τόπον πεδίου εφαρμογής του SGB, δηλαδή εντός της γερμανικής επικράτειας.

22. Στις 14 Νοεμβρίου 2003, η ITC άσκησε ενώπιον του Sozialgericht Berlin (δικαστήριο υποθέσεων κοινωνικής ασφαλίσεως) προσφυγή ακυρώσεως ζητώντας, αφενός, να ακυρωθεί η απόφαση της Bundesagentur της 2ας Οκτωβρίου 2003, όπως επιβεβαιώθηκε με την απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2003, και, αφετέρου, να υποχρεωθεί η υπηρεσία αυτή να καταβάλει στη ITC το ποσό των 1 000 ευρώ, που αντιστοιχεί στην αμοιβή της μεσολαβήσεως για την εύρεση εργασίας.

III — Η προδικαστική παραπομπή

23. Κατά το Sozialgericht Berlin, θα πρέπει να γίνει δεκτή η προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιόν του εάν το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III

8 — Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η σχέση εργασίας μεταξύ του D. Halacz και του εργοδότη του έληξε τον Νοέμβριο του 2003. Επειδή η εν λόγω σχέση εργασίας διήρκεσε τουλάχιστον έξι μήνες, η αμοιβή την οποία μπορεί να απαιτήσει η ITC από την Bundesagentur περιορίζεται, εν πάση περιπτώσει, στο ποσόν των 1 000 ευρώ.

θεωρηθεί αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο, στο μέτρο που υποδηλώνει ότι η εκ μέρους της Bundesagentur καταβολή της αμοιβής για τη μεσολάβηση στον διαμεσολαβητή στις υπηρεσίες του οποίου προσέφυγε ο μισθωτός εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η ανευρεθείσα θέση απασχολήσεως υπόκειται στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός της γερμανικής επικράτειας.

24. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει, συναφώς, ότι κατ' εφαρμογήν του γερμανικού δικαίου και μόνον, δηλαδή των άρθρων 1 και 3 του SGB IV και 30 του SGB I, σε συνδυασμό με το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III, ως «θέση απασχολήσεως υποκείμενη σε υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως» υπό την έννοια του άρθρου αυτού πρέπει να νοηθεί αποκλειστικά απασχόληση που ασκείται στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής του SGB, δηλαδή στη γερμανική επικράτεια.

25. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το εθνικό δίκαιο ερμηνευόμενο υπό την έννοια αυτή θα μπορούσε να προσβάλει δικαιώματα που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο, τούτο δε, μεταξύ άλλων, διότι η αντίληψη του εθνικού δικαίου που προκύπτει από τη δομή των εν λόγω άρθρων του SGB υποδηλώνει ότι ο μισθωτός ο οποίος τοποθετείται σε θέση απασχολήσεως εκτός της γερμανικής επικράτειας δεν θα μπορούσε να απαλλαγεί από την υποχρέωσή του να αποζημιώσει τον διαμεσολαβητή στις υπηρεσίες του οποίου προσέφυγε, ενώ αυτό θα συνέβαινε στην περίπτωση ευρέσεως θέσεως απασχολήσεως εντός της εθνικής επικράτειας. Επιπλέον, λόγω της αντιλήψεως αυτής, εγκατεστημένοι στη Γερμανία διαμεσολαβητές θα εμποδίζονταν εμμέσως να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού στην αλλοδαπή και, παραλλήλως, αλλοδαποί διαμεσολαβητές θα εμποδίζονταν εμμέσως να τοποθετήσουν Γερμανούς ανέργους σε θέσεις απασχολήσεως στην αλλοδαπή.

26. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει, πάντως, ότι θεωρεί πιθανόν να ερμηνεύσει το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό δίκαιο, υπό την έννοια ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ως «θέση απασχολήσεως υποκείμενη σε υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως» απασχόληση που ασκείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

27. Επειδή έχει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία πλειόνων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, το Sozialgericht αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Κατά πόσον ερμηνεία του άρθρου 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του [SGB III], υπό την έννοια ότι ως υπαγόμενη σε υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση απασχόληση εκλαμβάνεται μόνον απασχόληση εντασσόμενη στο πεδίο εφαρμογής του Sozialgesetzbuch, παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο που προστατεύει την ελεύθερη κυκλοφορία, όπως αυτή ρυθμίζεται κυρίως στα

άρθρα 18 ΕΚ και 39 ΕΚ, καθώς και 3 και 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68;

2) α) Κατά πόσον είναι δυνατή και επιβεβλημένη η σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεία της διατάξεως αυτής προς αποφυγή ενδεχόμενης παραβιάσεως που προκαλείται στην εκτιθέμενη στο πρώτο ερώτημα περίπτωση;

β) Στο μέτρο που δεν είναι δυνατή και/ή επιβεβλημένη η σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεία: κατά πόσον το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III παραβιάζει τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου που κατοχυρώνουν την ελεύθερη κυκλοφορία;

3) Κατά πόσον ερμηνεία του άρθρου 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III, υπό την έννοια ότι ως απασχόληση υπαγόμενη σε υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση πρέπει να νοηθεί μόνον αυτή που ασκείται εντός του πεδίου εδαφικής εφαρμογής του [SGB], παραβιάζει τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου που κατοχυρώνουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και τον ελεύθερο ανταγωνισμό, ιδίως τα άρθρα 49 ΕΚ, 50 ΕΚ και 87 ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 81 ΕΚ, 85 ΕΚ και 86 ΕΚ ή άλλους κανόνες του κοινοτικού δικαίου;

4) α) Κατά πόσον είναι δυνατή και επιβεβλημένη η σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεία της διατάξεως προς αποτροπή τυχόν παραβάσεως στην εκτιθέμενη στο τρίτο ερώτημα περίπτωση;

β) Στο μέτρο που δεν είναι δυνατή και/ή επιβεβλημένη η σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεία, κατά πόσον το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III αντιβαίνει προς το κοινοτικό δίκαιο, καθόσον δεν κατοχυρώνει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων;»

IV — Ανάλυση

Α — *Επί του πρώτου και του τρίτου ερωτήματος*

28. Το πρώτο και το τρίτο ερώτημα μπορούν να εξετασθούν από κοινού, στο μέτρο που αμφότερα σκοπούν στο να αποφανθεί το Δικαστήριο αν το κοινοτικό δίκαιο πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγο-

ρεύει νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στη διαφορά της κυρίας δίκης, η οποία, στην έννομη τάξη του εν λόγω κράτους μέλους, σημαίνει ότι η καταβολή από την Bundesagentur σε ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας της αμοιβής που οφείλει ο αιτών εργασία για την τοποθέτησή του σε θέση απασχολήσεως εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η εξευρεθείσα από τον εν λόγω διαμεσολαβητή θέση υπόκειται σε υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός του γερμανικού κράτους.

29. Με τα δύο αυτά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία πλειόνων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, δηλαδή των άρθρων 18 ΕΚ, 39 ΕΚ, 49 ΕΚ, 50 ΕΚ και 87 ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 81 ΕΚ, 85 ΕΚ και 86 ΕΚ, καθώς και των άρθρων 3 και 7 του κανονισμού 1612/68. Πρέπει να καθοριστεί ποιες από τις διατάξεις αυτές χρήζουν ερμηνείας προκειμένου να παρασχεθεί στο αιτούν δικαστήριο η δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά της κύριας δίκης.

30. Προς τον σκοπό αυτόν, θα αποκλείσω εκ προοιμίου από το πεδίο της αναλύσεώς μου το άρθρο 87 ΕΚ, το οποίο, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να διαβασθεί σε συνδυασμό με τα άρθρα 81 ΕΚ, 85 ΕΚ και 86 ΕΚ. Πράγματι, δεν νομίζω ότι η εθνική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας μπορεί να χαρακτηρισθεί ως κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ.

31. Υπενθυμίζω, συναφώς, ότι, κατά παγία νομολογία, ο νομικός χαρακτηρισμός της ενισχύσεως απαιτεί να πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ [9], δηλαδή πρέπει να πρόκειται για μέτρο το οποίο παρέχει πλεονέκτημα σε ορισμένες επιχειρήσεις, το πλεονέκτημα αυτό να παρέχεται από κράτος μέλος ή μέσω πόρων του κράτους και να νοθεύει ή να μπορεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στο πλαίσιο του ενδοκοινοτικού εμπορίου.

32. Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εθνική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας δεν συνιστά πλεονέκτημα υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων, τούτο δε για τους εξής λόγους.

33. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της ενισχύσεως δεν καλύπτει μόνο θετικές παροχές, όπως είναι οι επιδοτήσεις, τα δάνεια ή η απόκτηση μεριδίων συμμετοχής στο κεφάλαιο επιχειρήσεων, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, περιορίζουν τις συνήθεις επιβαρύνσεις του προϋπολογισμού μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, ως εκ τούτου, χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις υπό στενή έννοια, είναι της ίδιας φύσεως και έχουν ίδια αποτελέσματα [10].

9 — Βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 24ης Ιουλίου 2003, C-280/00, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (Συλλογή 2003, σ. I-7747, σκέψη 74), καθώς και της 22ας Ιουνίου 2006, C-182/03 και C-217/03, Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-5479, σκέψη 84).

10 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2003, C-126/01, Gemo (Συλλογή 2003, σ. I-13769, σκέψη 28 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 86.

34. Σε σχέση με τον ορισμό αυτόν, νομίζω ότι η εθνική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ούτε ως επιδότηση ούτε ως ελάφρυνση των συνήθων επιβαρύνσεων του προϋπολογισμού των ιδιωτικών γραφείων ευρέσεως εργασίας. Η εν λόγω ρύθμιση προβλέπει μόνον την εκ μέρους του εργαζομένου μεταφορά στην Bundesagentur της επιβαρύνσεως με την καταβολή της αμοιβής που οφείλεται στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας. Καταβάλλοντας έτσι απευθείας στο γραφείο αυτό την εν λόγω αμοιβή, η Bundesagentur καταβάλλει απλώς το αντιστάθμισμα παρασχεθείσας υπηρεσίας, δηλαδή την εξεύρεση θέσεως απασχολήσεως για τον αιτούντα εργασία.

35. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ επιτάσσει να εξακριβώνεται αν, στο πλαίσιο δεδομένου νομικού καθεστώτος, ένα κρατικό μέτρο μπορεί να ευνοήσει «ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής» έναντι άλλων οι οποίοι βρίσκονται, όσον αφορά τον σκοπό που επιδιώκει το εν λόγω καθεστώς, σε παρεμφερή πραγματική και νομική κατάσταση. Σε καταφατική περίπτωση, το οικείο μέτρο πληροί την προϋπόθεση επιλεκτικότητας που αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως, όπως προβλέπει η εν λόγω διάταξη [11].

36. Συμμερίζομαι την άποψη της Γερμανικής Κυβερνήσεως ότι το καθεστώς που ορίζει το άρθρο 421g του SGB III δεν παρουσιάζει επιλεκτικό χαρακτήρα. Πράγματι, η διατακτική ευρέσεως εργασίας που χορηγείται σε αιτούντα εργασία μπορεί να προσκομισθεί από αυτόν σε κάθε διαμεσολαβητή της επιλογής του, οπότε η εκ μέρους της Bundesagentur καταβολή αμοιβής για την εύρεση θέσεως απασχολήσεως δεν περιορίζεται εκ των προτέρων σε συγκεκριμένα ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας που ορίζονται περιοριστικά.

37. Επομένως, εφόσον δεν πληρούται η προϋπόθεση που συνίσταται στην ύπαρξη πλεονεκτήματος υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων, παρέλκει η ερμηνεία του άρθρου 87 ΕΚ, καθώς και των διατάξεων της Συνθήκης που το αιτούν δικαστήριο προτίθεται να συνδέσει με το άρθρο αυτό [12].

38. Αντιθέτως, οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά, αφενός, με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και, αφετέρου, με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ασκούν, εκ πρώτης όψεως, επιρροή προκειμένου να επιλυθεί η διαφορά της κύριας δίκης.

11 — Βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 3ης Μαρτίου 2005, C-172/03, Heiser (Συλλογή 2005, σ. I-1627, σκέψη 40 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 119.

12 — Όπως αναφέρεται στην έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΚ) 2204/2002 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις για την απασχόληση (ΕΕ L 337, σ. 3), «[ο]ρισμένα μέτρα πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης δεν συνιστούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, διότι αποτελούν ενίσχυση προς άτομα και δεν ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις ούτε την παραγωγή ορισμένων αγαθών [...]».

1) Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων

α) Η δυνατότητα επικλήσεως από ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας των κανόνων του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων

39. Κατά το άρθρο 39, παράγραφος 1, ΕΚ, «[η] ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εξασφαλίζεται εντός της Κοινότητας». Το άρθρο 39, παράγραφος 3, στοιχείο α΄, ΕΚ διευκρινίζει ότι η εν λόγω ελεύθερη κυκλοφορία περιλαμβάνει το δικαίωμα [των εργαζομένων] «να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας».

40. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο όρος «εργαζόμενος», κατά την έννοια του άρθρου 39 ΕΚ και του κανονισμού 1612/68, έχει κοινοτικό περιεχόμενο και δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Ως «εργαζόμενος» πρέπει να θεωρείται κάθε πρόσωπο που ασκεί πραγματική και γνήσια δραστηριότητα, εξαιρουμένων των δραστηριοτήτων που είναι τόσο περιορισμένες ώστε έχουν αμιγώς δευτερεύοντα ή επικουρικό χαρακτήρα. Το χαρακτηριστικό της σχέσεως εργασίας είναι, σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, το γεγονός ότι ένα πρόσωπο παρέχει, κατά τη διάρκεια ορισμένου χρόνου, προς έτερο και υπό τη διεύθυνση αυτού του τελευταίου, υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή [13].

41. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι ορισμένα δικαιώματα που συνδέονται με την ιδιότητα του εργαζομένου διασφαλίζονται υπέρ των διακινουμένων εργαζομένων ακόμα και αν αυτοί δεν τελούν πλέον σε σχέση εργασίας [14].

42. Επιπλέον, κατά τη νομολογία αυτή, οι πολίτες κράτους μέλους που αναζητούν εργασία σε άλλο κράτος μέλος εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39 ΕΚ [15].

43. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας αυτής, διαπιστώνεται ότι ο D. Halacz εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39 ΕΚ, τόσο λόγω της ιδιότητάς του ως αιτούντος εργασία που έλαβε διατακτική ευρέσεως εργασίας εκ μέρους της Bundesagentur όσο και λόγω του καθεστώτος του ως μισθωτού εργαζομένου που συνήψε σύμβαση εργασίας η οποία εκτελέσθηκε από τον Σεπτέμβριο έως τον Νοέμβριο του 2003.

44. Χωρίς να αμφισβητεί το στοιχείο αυτό, η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται, εν τούτοις, ότι ένα ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας δεν θα μπορούσε να επικαλεστεί, στο πλαίσιο εθνικής διαφοράς έναντι της Bundesagentur, δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 39 ΕΚ, στο μέτρο που το γραφείο αυτό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής ratione personae του ως άνω άρθρου.

13 — Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση της 30ής Μαρτίου 2006, C-10/05, Mattern και Cikotic (Συλλογή 2006, σ. I-3145, σκέψη 18 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

14 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 23ης Μαρτίου 2004, C-138/02, Collins (Συλλογή 2004, σ. I-2703, σκέψη 27).

15 — Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-258/04, Ιωαννίδης (Συλλογή 2005, σ. I-8275, σκέψη 21).

Προς στήριξη της απόψεως αυτής, παραθέτει την απόφαση Job Centre, καλούμενη Job Centre II [16], με την οποία το Δικαστήριο δεν εξέτασε το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 39 ΕΚ), διότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση εκείνη δεν μπορούσε, ως γραφείο τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού, να επικαλεστεί την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

45. Δεν συμμερίζομαι την άποψη που υποστηρίζει η Γερμανική Κυβέρνηση.

46. Πρέπει να υπομνησθεί, κατ' αρχάς, σε ποιο πλαίσιο το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση Job Centre II, ότι παρείλκε η ερμηνεία των διατάξεων της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

47. Στην υπόθεση εκείνη, το Corte d'appello di Milano ζήτησε, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αποφανθεί για το αν οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και τον ανταγωνισμό εμποδίζουν την εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας η οποία απαγορεύει κάθε δραστηριότητα μεσολαβήσεως και παρεμβάσεως μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας στις εργασιακές σχέσεις όταν η δραστηριότητα αυτή δεν ασκείται από δημόσιους οργανισμούς ευρέσεως εργασίας ή εργατικού δυναμικού.

48. Στη διαφορά της κύριας δίκης, το Job Centre coop. arl, ένας υπό ίδρυση συνεταιρισμός περιορισμένης ευθύνης, του οποίου η έδρα βρισκόταν στο Μιλάνο, διεκδικούσε το δικαίωμα να ασκήσει τη δραστηριότητα μεσολαβήσεως και παρεμβάσεως μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως εργασίας και τη διάθεση σε τρίτους εργαζομένων προσωρινής απασχολήσεως στην ιταλική και κοινοτική αγορά εργασίας.

49. Λαμβάνοντας ως αφετηρία τη διαπίστωση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι «στον βαθμό που τα ερωτήματα αυτά αφορούν τις διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, αρκεί η παρατήρηση ότι η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 48 της Συνθήκης δεν μπορεί να συναχθεί από το γεγονός ότι εργαζόμενοι περιλαμβάνονται μεταξύ των ιδρυτικών μελών, δεδομένου ότι η εταιρία, εφόσον συσταθεί και ασκεί δραστηριότητα, θα καταστεί αυτόνομο νομικό πρόσωπο». Κατά το Δικαστήριο, «[ε]πομένως, οι διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων δεν ασκούν επιρροή στη διαφορά της κύριας δίκης» [17].

50. Στις προτάσεις που ανέπτυξε στις 15 Μαΐου 1997 στην υπόθεση εκείνη, ο γενικός εισαγγελέας Elmer επισήμανε ότι από κανένα στοιχείο δεν μπορεί να συναχθεί «ότι ο Job Centre θα μπορούσε, από τη στιγμή που όντως ευδοκιμήσει η μεσολά-

16 — Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 1997, C-55/96 (Συλλογή 1997, σ. I-7119).

17 — Αντιθέτως, το Δικαστήριο δέχθηκε να ερμηνεύσει τα άρθρα 86 και 90 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρα 82 ΕΚ και 86 ΕΚ) στο μέτρο που τα ερωτήματα που αφορούσαν τις εν λόγω διατάξεις έθεταν το πρόβλημα της εκτάσεως του αποκλειστικού δικαιώματος που παρέχεται στα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας και, επομένως, της απαγορεύσεως, επί ποινή ποινικών και διοικητικών κυρώσεων, κάθε δραστηριότητας μεσολαβήσεως και παρεμβάσεως μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας από ιδιωτικές εταιρίες.

βησή του, να επικαλεστεί, μέσω κληρονομικής διαδοχής ή εκπροσωπήσεως, δικαιώματα που ενδεχομένως αναγνωρίζονται σε έναν εργαζόμενο» [18].

51. Η υπό κρίση διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως εντάσσεται σε πλαίσιο το οποίο διαφέρει, από πολλές απόψεις, από αυτό της υποθέσεως που κατέληξε στην προπαρατεθείσα απόφαση Job Centre II.

52. Πρώτον, το ITC δεν διεκδικεί, στη διαδικασία της κύριας δίκης, το δικαίωμα να ασκήσει τη δραστηριότητα μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας ή εργατικού δυναμικού. Πράγματι, κανένας κανόνας του γερμανικού δικαίου δεν του απαγορεύει να ασκήσει τη λειτουργία της μεσολαβήσεως μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας.

53. Δεύτερον, πρέπει να τονισθεί ότι το ένα από τα χαρακτηριστικά της διατακτικής ευρέσεως εργασίας είναι ότι εντάσσεται στο πλαίσιο τριπολικής σχέσεως που συνδέει την Bundesagentur, τον αιτούντα εργασία και το ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας ή εργατικού δυναμικού.

54. Πράγματι, η Bundesagentur χορηγεί διατακτική ευρέσεως εργασίας στον αιτούντα εργασία ο οποίος πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 421g, παράγραφος 1, του SGB III. Χορηγώντας την εν λόγω διατακτική ευρέσεως εργασίας, η Bundesagentur αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει, εντός ορισμένων ορίων, την αμοιβή του ιδιωτικού γραφείου ευρέσεως εργασίας του οποίου την παρέμβαση προκάλεσε ο αιτών εργασία και το οποίο πέτυχε, εκτελώντας σύμβαση ευρέσεως εργασίας, να εξεύρει εργασία για τον αιτούντα.

55. Εφόσον κατά τη λήξη της μεσολαβήσεως συνήφθη σύμβαση εργασίας μεταξύ αιτούντος εργασία και εργοδότη, το ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας έχει το δικαίωμα να λάβει την αμοιβή του. Στην περίπτωση κατά την οποία ο αιτών εργασία προσκόμισε στο γραφείο αυτό διατακτική ευρέσεως εργασίας, στην πληρωμή της εν λόγω αμοιβής πρέπει να προβεί η Bundesagentur.

56. Επομένως, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, το ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας επικαλείται έναντι της Bundesagentur το δικαίωμα πληρωμής που του παρέχει η διατακτική ευρέσεως εργασίας η οποία χορηγήθηκε αρχικώς στον αιτούντα εργασία. Το διαδικαστικό αυτό σχήμα, όπως το συνέλαβε ο Γερμανός νομοθέτης, έχει ως συνέπεια ότι δεν απόκειται στον αιτούντα εργασία να ζητήσει απευθείας από την Bundesagentur να καταβάλει την αμοιβή που οφείλεται στο γραφείο. Το ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας πρέπει να ζητήσει από την Bundesagentur το ποσό που του οφείλεται.

57. Επομένως, σε περίπτωση αρνήσεως της Bundesagentur να καταβάλει το ποσό που αναγράφεται στη διατακτική ευρέσεως εργασίας, το ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας

18 — Σημείο 18 των προτάσεων.

μπορεί αποτελεσματικότερα να επικαλεστεί, ενδεχομένως, τα δικαιώματα που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο.

58. Τρίτον, φρονώ ότι, στο μέτρο που η σύμβαση ευρέσεως εργασίας παρέχει στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας τον ρόλο του διαμεσολαβητή, το γραφείο αυτό αντιπροσωπεύει τον αιτούντα εργασία και πρέπει, κατά συνέπεια, να μπορεί να επικαλεστεί τα δικαιώματα που του αναγνωρίζει ενδεχομένως το κοινοτικό δίκαιο.

59. Η απόφαση Clean Car Autoservice [19] φαίνεται ότι ενισχύει την ιδέα ότι ένα ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας πρέπει να μπορεί να επικαλείται τα δικαιώματα που υφίστανται, δυνάμει του κοινοτικού δικαίου, υπέρ των εργαζομένων.

60. Στην υπόθεση εκείνη, ζητήθηκε μεταξύ άλλων από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν ο κανόνας της ίσης μεταχειρίσεως στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μπορεί επίσης να προβληθεί από εργοδότη προκειμένου να απασχολήσει, στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος, εργαζομένους που είναι υπήκοοι άλλου κράτους μέλους.

61. Στις προτάσεις που ανέπτυξε στις 4 Δεκεμβρίου 1997 στην υπόθεση εκείνη, ο γενικός εισαγγελέας Fennelly πρότεινε στο Δικαστήριο να δώσει καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό. Εξέφρασε την άποψη ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου που προσδιορίζουν την έννοια του «εργαζομένου» «δεν αφορούν ούτε αποκλείουν, είτε ρητώς είτε σιωπηρώς, την επέκταση του ευεργετήματος των σχετικών με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας σε άλλα εκτός των εργαζομένων πρόσωπα που έχουν ωστόσο ουσιώδη σχέση με άτομο τελούν υπό το καθεστώς αυτό». Κατά τον γενικό εισαγγελέα, «[ο]ύτε είναι δυνατόν τέτοιο συμπέρασμα να συναχθεί από το κείμενο της σχετικής Συνθήκης και των σχετικών νομοθετικών διατάξεων» [20]. Προσέθεσε άλλωστε ότι «[π]ρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, μολονότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μπορεί, εν μέρει, να νοηθεί ως προσωπικό δικαίωμα των εργαζομένων και επιρρωννύεται από τις προσπάθειές τους προς τη διασφάλιση τέτοιων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αυτή εξυπηρετεί, σε τελευταία ανάλυση, σκοπό γενικού συμφέροντος προβλεπόμενο [από] το άρθρο 3, στοιχείο γ΄, της Συνθήκης: την εγκαθίδρυση μιας εσωτερικής αγοράς η οποία θα χαρακτηρίζεται από την εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ των κρατών μελών» [21].

62. Το Δικαστήριο προφανώς επέδειξε ευαισθησία στα διάφορα επιχειρήματα που ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας Fennelly.

19 — Απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-350/96 (Συλλογή 1998, σ. I-2521).

20 — Σημείο 19 των προτάσεων.

21 — Σημείο 21 των προτάσεων.

63. Διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι «το άρθρο [39 ΕΚ] εξαγγέλλει, στην παράγραφό του 1, κατά τρόπο γενικό, την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας» και ότι αυτή η ελευθερία «περιλαμβάνει, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας, το δικαίωμα αποδοχής κάθε πραγματικής προσφοράς εργασίας, την προς τούτο ελεύθερη διακίνηση εντός της επικρατείας των κρατών μελών, τη διαμονή σ' ένα από τα κράτη μέλη με τον σκοπό ασκήσεως επαγγέλματος υπό τους ίδιους όρους με τους ημεδαπούς καθώς και την εκεί παραμονή και μετά το τέλος αυτής» [22].

64. Κατά το Δικαστήριο, «[μ]ολονότι είναι αναμφισβήτητο ότι τα δικαιώματα αυτά υφίστανται υπέρ προσώπων που αφορά άμεσα, τους εργαζομένους, *από κανένα σημείο του γράμματος του άρθρου [39 ΕΚ] δεν προκύπτει ότι τα δικαιώματα αυτά δεν μπορούν να επικαλούνται και άλλα πρόσωπα*, ειδικότερα δε οι εργοδότες» [23].

65. Νομίζω ότι το Δικαστήριο θα πρέπει να ακολουθήσει την ίδια συλλογιστική προκειμένου περί ιδιωτικού γραφείου ευρέσεως εργασίας που συνήψε σύμβαση μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας με αιτούντα εργασία. Με άλλα λόγια, θα πρέπει, κατ' εμέ, να αναγνωρισθεί στο γραφείο αυτό η δυνατότητα να επικαλεστεί τα δικαιώματα που αντλούν οι εργαζόμενοι από το άρθρο 39 ΕΚ.

22 — Σκέψη 18 της αποφάσεως.

23 — Σκέψη 19 της αποφάσεως (η υπογράμμιση είναι δική μου).

66. Στο μέτρο που το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει και το άρθρο 18 ΕΚ, σημειώνεται στο στάδιο αυτό ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο αυτό, με το οποίο προβλέπεται, γενικώς, το δικαίωμα, όσον αφορά κάθε πολίτη της Ενώσεως, να κυκλοφορεί και να διαμένει ελευθέρως στην επικράτεια των κρατών μελών, βρίσκει ειδική έκφραση στο άρθρο 39 ΕΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Πάντως, στο μέτρο που, όπως προανέφερα, η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στην τελευταία αυτή διάταξη, δεν παρίσταται ανάγκη εκδόσεως αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 18 ΕΚ [24].

67. Άλλωστε, προκειμένου περί των άρθρων 3 και 7 του κανονισμού 1612/68, επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διευκρίνιση ότι απλώς διευκρινίζουν και θέτουν σε εφαρμογή τα δικαιώματα που απορρέουν ήδη από το άρθρο 39 ΕΚ [25]. Στη συνέχεια, όσον αφορά το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι οι περιπτώσεις τις οποίες αντιμετωπίζει δεν αντιστοιχούν στην περίπτωση της υποθέσεως της κύριας δίκης. Ως προς το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού, ο κανόνας της ίσης μεταχειρίσεως τον οποίο προβλέπει, τόσο για τις συνθήκες απασχολήσεως και εργασίας όσο και για τα κοινωνικά και φορολογικά πλεονεκτήματα των οποίων πρέπει να απολαύουν οι εργαζόμενοι εντός του κράτους υποδοχής, δεν

24 — Απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2002, C-100/01, Oteiza Olazabal (Συλλογή 2002, σ. I-10981, σκέψη 26).

25 — Όσον αφορά το άρθρο 3, βλ., για παράδειγμα, την απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1994, C-419/92, Scholz (Συλλογή 1994, σ. I-505, σκέψη 6). Για το άρθρο 7, βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2006, C-205/04, Επιτροπή κατά Ισπανίας (μη δημοσιευθεισα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 3).

ασκεί επιρροή προκειμένου να επιλυθεί η διαφορά της κύριας δίκης η οποία αφορά μέτρο που έλαβε το κράτος καταγωγής και σκοπεί στη διευκόλυνση της προσβάσεως στην απασχόληση. Κατά συνέπεια, στην υπό κρίση υπόθεση, το άρθρο 39 ΕΚ συνιστά τον μόνο κανόνα που ασκεί επιρροή στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

68. Κατόπιν της ανωτέρω διευκρινίσεως, επιβάλλεται να εξακριβωθεί αν υφίσταται, στην υπό κρίση υπόθεση, περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων που απαγορεύεται από το άρθρο 39 ΕΚ.

β) Η ύπαρξη περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων

69. Στην απόφασή του περί παραπομπής [26], το Sozialgericht διευκρινίζει ότι η χορήγηση διατακτικής ευρέσεως εργασίας έχει ως συνέπεια να αναπληρώνει η Bundesagentur τον εργαζόμενο ο οποίος τοποθετήθηκε σε θέση απασχολήσεως όσον αφορά την υποχρέωση αμοιβής που αυτός υπέχει. Στην περίπτωση αυτή, ο εργαζόμενος δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση που τον συνδέει με το ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας, στο μέτρο που εξακολουθεί να υποχρεούται να καταβάλει την αμοιβή εάν η Bundesagentur δεν εξοφλήσει πλήρως την οφειλή του. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει και το ενδεχόμενο, στην περίπτωση λήξεως της σχέσεως εργασίας πριν από την εκπνοή της προθεσμίας των έξι μηνών, να αναλάβει η Bundesagentur μόνο το ποσό των 1 000 ευρώ, ενώ το υπόλοιπο οφείλει να καταβάλει ο αιτών εργασία.

70. Άλλωστε, το ως άνω δικαστήριο παρατηρεί ότι μολονότι ο αιτών εργασία απαλλάσσεται πλήρως της υποχρεώσεώς του να καταβάλει την αμοιβή που οφείλει λόγω της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας εάν η θέση απασχολήσεως στην οποία τοποθετήθηκε βρίσκεται εντός της εθνικής επικράτειας και η απασχόληση διαρκεί επί έξι μήνες, οπότε απολαύει παροχής αξίας από 1 500 έως 2 500 ευρώ, το πρόσωπο που ασκεί το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας χάνει το πλεονέκτημα αυτό στο σύνολό του.

71. Προκειμένου περί της υπάρξεως περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ισχυρίζεται ότι οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελευθερία αυτή απαγορεύουν στα κράτη μέλη να εμποδίζουν την εκ μέρους των υπηκόων τους άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας εντός άλλου κράτους μέλους [27]. Κατά την Επιτροπή, τέτοιο εμπόδιο υφίσταται άμεσα εφόσον, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, η δυνατότητα προσβάσεως σε απασχόληση εντός άλλου κράτους μέλους επηρεάζεται δυσμενώς. Προσθέτει ότι ο αιτών εργασία ο οποίος οφείλει να καταβάλει ο ίδιος στον ιδιώτη διαμεσολαβητή την προμήθεια της μεσολαβήσεως για την εύρεση εργασίας εάν τοποθετηθεί σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους και ο οποίος δεν μπορεί να απαιτήσει να επιβαρυνθεί η Bundesagentur με την προμήθεια αυτή, ενδέχεται να αποθαρρυνθεί από την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και από την αποδοχή θέσεως εργασίας εντός άλλου κράτους μέλους [28].

26 — Πρωτότυπο, σ. 11.

27 — Η Επιτροπή παραθέτει, συναφώς, την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψεις 95 επ.).

28 — Σημείο 14 των γραπτών παρατηρήσεων της Επιτροπής.

72. Ως προς το σημείο αυτό, η ITC υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι ο αιτών εργασία στον οποίον προτείνεται θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους εκτός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας μπορεί να υποχρεωθεί να απορρίψει την προσφορά, ελλείψει της δυνατότητας να καταβάλει αμοιβή στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας το οποίο του βρήκε την εν λόγω θέση απασχολήσεως [29].

73. Είμαι της γνώμης ότι η γερμανική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας, όπως ισχύει εν προκειμένω, μπορεί πράγματι να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

74. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει κατ' επανάληψη ότι όλες οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ασκήσεως, εκ μέρους των κοινοτικών υπηκόων, επαγγελματικών δραστηριοτήτων οποιασδήποτε φύσεως στο σύνολο του εδάφους της Κοινότητας και αποκλείουν μέτρα που θα μπορούσαν να αποβούν δυσμενή για τους εν λόγω υπηκόους όταν αυτοί επιθυμούν να ασκήσουν οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους [30].

75. Κατά το Δικαστήριο, οι εθνικές διατάξεις που εμποδίζουν ή αποθαρρύνουν υπήκοο κράτους μέλους να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία συνιστούν, επομένως, εμπόδια στην άσκηση αυτής της ελευθερίας, έστω και αν εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της ιθαγένειας των οικείων εργαζομένων [31].

76. Λαμβανομένων υπόψη τόσο των γραπτών παρατηρήσεων που κατέθεσαν η ITC και η Επιτροπή όσο και των διευκρινίσεων που παρασχέθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, είναι σαφές ότι, στην περίπτωση κατά την οποία, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, η Bundesagentur αρνείται να καταβάλει το σύνολο ή μέρος του συνομολογηθέντος ποσού με τη διατακτική ευρέσεως εργασίας που χορηγήθηκε σε αιτούντα εργασία, σ' αυτόν θα απόκειται, σε τελική ανάλυση, να καταβάλει το υπόλοιπο της οφειλόμενης αμοιβής στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας στις υπηρεσίες του οποίου προσέφυγε [32].

77. Υπενθυμίζω ότι, στη γερμανική έννομη τάξη, επικρατεί η αντίληψη ότι η εκ μέρους της Bundesagentur καταβολή της αμοιβής που οφείλεται στο ιδιωτικό γραφείο λόγω της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας υπέρ προσώπου που αναζητεί εργασία εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η ευρεθείσα θέση απασχολήσεως υπόκειται στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός της γερμανικής επικράτειας. Επομένως, εφόσον η θέση απασχολήσεως βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, ο αιτών εργασία δεν απαλλάσσεται της υπο-

29 — Σελίδα 3 της γαλλικής μεταφράσεως των γραπτών παρατηρήσεων που κατέθεσε η ITC.

30 — Απόφαση της 17ης Μαρτίου 2005, C-109/04, Kranemann (Συλλογή 2005, σ. I-2421, σκέψη 25 και παρατιθέμενη νομολογία).

31 — Απόφαση Kranemann, προπαρατεθείσα, σκέψη 26 και παρατιθέμενη νομολογία.

32 — Φαίνεται ότι, στην ειδική περίπτωση του D. Halacz, ορισμένες διατάξεις της συμβάσεως μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας αποκλείουν την υποχρέωσή του να καταβάλει την οφειλόμενη στην ITC αμοιβή λόγω της τοποθετήσεως σε θέση απασχολήσεως. Πάντως, όπως διευκρίνισε ο εκπρόσωπος της ITC κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν αποκλείεται, δυνάμει του γερμανικού αστικού δικαίου, ανάλογα με την έκβαση της κύριας δίκης, να αντιταχθεί στον D. Halacz ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων η υποχρέωση να καταβάλει την εν λόγω αμοιβή.

χρεώσεώς του να καταβάλει αμοιβή. Η αντίληψη αυτή μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να τον αποτρέψει από το να αποδεχθεί προσφορά εργασίας εντός άλλου κράτους μέλους. Συνιστά, επομένως, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 39, παράγραφος 3, στοιχείο α΄, ΕΚ, περιορισμό στην ελευθερία του αιτούντος εργασία «να αποδέχ[ε]ται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας».

78. Επιβάλλεται εν προκειμένω να εξετασθεί αν ο εν λόγω περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μπορεί να δικαιολογηθεί προσηκόντως.

γ) Η δικαιολογία του περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων

79. Στη διάταξη περί παραπομπής [33], το Sozialgericht χαρακτηρίζει ως στόχους που επιδιώκει η γερμανική νομοθεσία, αφενός, το γεγονός ότι η γερμανική κοινωνική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει καλά μόνον χάρη στις εισφορές που καταβάλλονται στο εθνικό σύστημα και, αφετέρου, το γεγονός ότι η ενίσχυση που χορηγείται στη μεσολάβηση προς εύρεση εργασίας εντός της εθνικής επικράτειας σκοπεί στην προστασία της γερμανικής αγοράς εργασίας από την απώλεια εξειδικευμένων εργαζομένων, και στην κατά τον τρόπο αυτόν διατήρηση των παροχών τους. Κατά το δικαστήριο αυτό, ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων που συνεπάγεται η γερμανική νομοθεσία δεν μπορεί να θεωρηθεί ανάλογος προς τους δύο αυτούς σκοπούς.

80. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, συναφώς, ότι, λαμβανομένου υπόψη του υψηλού επιπέδου ανεργίας στη Γερμανία, δεν μπορεί να αποδειχθεί αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της απώλειας εισφορών στο εν λόγω κράτος μέλος και της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας προσώπου που αναζητεί εργασία εντός άλλου κράτους μέλους. Ειδικότερα, από στατιστικής απόψεως και στο πλαίσιο της μαζικής ανεργίας, θα ήταν πιθανώς αδύνατον να αποδειχθεί ότι μια κενή θέση στη Γερμανία παραμένει κενή διότι πρόσωπο που αναζητεί εργασία τοποθετήθηκε σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους.

81. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το ίδιο ισχύει όσον αφορά το πρόβλημα της αρνητικής εξελίξεως της δομής της γερμανικής αγοράς εργασίας, που προκύπτει από την απώλεια εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Λαμβανομένου υπόψη του υψηλού συντελεστή ανεργίας στη Γερμανία, τέτοιος κίνδυνος δεν μπορεί να εντοπισθεί επί του παρόντος, ιδίως για την χρονικά περιορισμένη ισχύ της ρυθμίσεως σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας.

82. Η Επιτροπή συμμερίζεται την άποψη που διατύπωσε το αιτούν δικαστήριο. Αμφιβάλλει επίσης για την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απώλειας κοινωνικών εισφορών στη Γερμανία και της τοποθετήσεως αιτούντος εργασία σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους. Κατά την Επιτροπή, η ισορροπία του γερμανικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως δεν απειλείται. Πράγματι, οι ενδεχόμενες απώλειες κοινωνικών εισφορών είναι ελάχιστες. Επιπλέον, πραγματοποιούνται οικονομίες παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως στο μέτρο που, εφόσον το πρόσωπο το οποίο τοποθε-

33 — Πρωτότυπο, σ. 20 και 21.

τήθηκε σε θέση απασχολήσεως δεν καταχωρίζεται πλέον ως αιτών εργασία, το κράτος μέλος καταγωγής δεν οφείλει πλέον να του καταβάλει επίδομα ανεργίας.

83. Όσον αφορά την πρόληψη της απώλειας εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, η Επιτροπή διευκρινίζει, κατ' αρχάς, ότι ο στόχος που διατυπώθηκε με τον τρόπο αυτόν και έγκειται στο να αποτραπεί η μετακίνηση εργαζομένων δεν συνιστά επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος ικανό να δικαιολογήσει περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

84. Πάντως, ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι ένας τέτοιος σκοπός αποτελεί επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος, η Επιτροπή φρονεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του υψηλού συντελεστή ανεργίας, η ανησυχία αυτή είναι δικαιολογημένη σε ελάχιστους και μόνο τομείς. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η διατακτική ευρέσεως εργασίας χορηγείται μόνον όταν ο αιτών εργασία δεν μπόρεσε να εξεύρει θέση απασχολήσεως μετά από τρεις μήνες. Επομένως, λαμβάνουν διατακτικές ευρέσεως εργασίας μόνον οι αιτούντες εργασία ως προς τις υπηρεσίες των οποίων δεν υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας, ελλείψει ανάγκης για τα επαγγελματικά τους προσόντα. Κατά συνέπεια, εθνική διάταξη η οποία εμποδίζει, κατ' αρχήν, την τοποθέτηση σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου και παρουσιάζει δυσανάλογο χαρακτήρα σε σχέση με τον σκοπό που έγκειται στην πρόληψη της απώλειας εξειδικευμένων εργαζομένων.

85. Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, ακόμη και μετά την ένταξη, με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τίτλου αφιερωμένου στην απασχόληση, και έστω και αν η ενίσχυση της απασχολήσεως αποτελεί ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος για τα κράτη μέλη, η ενίσχυση αυτή εξακολουθεί να εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και, επομένως, έκαστο εξ αυτών μπορεί να ακολουθήσει τη δική του πολιτική απασχολήσεως [34].

86. Η Γερμανική Κυβέρνηση διευκρινίζει, άλλωστε, ότι η διατακτική ευρέσεως εργασίας του άρθρου 421g του SGB III συνιστά νέο εργαλείο της εν λόγω πολιτικής απασχολήσεως, το οποίο εφαρμόζεται δοκιμαστικά, για περιορισμένη διάρκεια, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006. Με το άνοιγμα της αγοράς μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας και εργατικού δυναμικού στα ιδιωτικά γραφεία, η χρήση του εργαλείου αυτού σκοπεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας για τους αιτούντες εργασία και στον περιορισμό της ανεργίας στη Γερμανία. Επομένως, πρόκειται για επιτακτικό δημόσιο συμφέρον.

87. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο για τον πειραματισμό σε νέα εργαλεία στο πλαίσιο της πολιτικής απασχολήσεως που υιοθετούν. Τούτο υποδηλώνει ότι ένα εργαλείο του τύπου αυτού περιορίζεται στο εθνικό έδαφος. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, θα ήταν αντικειμενικά δικαιολογημένο να περιοριστούν στην εθνική αγορά εργασίας

34 — Οι δικαιολογίες αυτές περιλαμβάνονται στις γραπτές αναλύσεις που η Γερμανική Κυβέρνηση αφιερώνει στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Πάντως, από τις συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι οι ίδιες δικαιολογίες ισχύουν και στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

μέτρα ενισχύσεως της απασχολήσεως τα οποία μπορούν να παραγάγουν αποτελέσματα στην αγορά εργασίας άλλου κράτους μέλους.

88. Τέλος, στο μέτρο που το άρθρο 421g του SGB III προβλέπει υπέρ του αιτούντος εργασία απαλλαγή από τη δαπάνη της μεσολαβήσεως για την τοποθέτηση σε θέση εργασίας η οποία χρηματοδοτείται από το γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, πρέπει να ευνοούνται μόνον οι τοποθετήσεις οι οποίες συμβάλλουν στη χρηματοδότηση του συστήματος αυτού. Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται, συναφώς, ότι η ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας σκοπεί στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας για το εργατικό δυναμικό και, συνακολούθως, στη μείωση της διάρκειας της ανεργίας για τους αιτούντες εργασία. Λαμβανομένων υπόψη του υψηλού αριθμού κενών θέσεων απασχολήσεως στη Γερμανία και της ανάγκης να αυξηθεί ο αριθμός όσων καταβάλλουν εισφορές, η ρύθμιση αυτή θα συνέβαλλε στην εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης ισορροπίας του γερμανικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

89. Διευκρινίζω, κατ' αρχάς, ότι, σε αντιδιαστολή προς ό,τι προσπαθεί να αποδείξει η Γερμανική Κυβέρνηση, δεν νομίζω ότι το επιχείρημα ότι η διατακτική ευρέσεως εργασίας συνιστά νέο εργαλείο της πολιτικής απασχολήσεως που εφαρμόζει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας μπορεί, αφεαυτού, να δικαιολογήσει τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

90. Πράγματι, ακόμη και αν τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητά τους προκειμένου να διαμορφώσουν τις πολιτικές απασχολήσεως που θα ακολουθήσουν και η Κοινότητα καλείται να διαδραματίσει απλώς, στο πλαίσιο που καθορίζουν τα άρθρα 125 ΕΚ έως 130 ΕΚ, ρόλο συντονισμού και προσανατολισμού, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, πάντως, να ασκήσουν την εν λόγω αρμοδιότητα τηρώντας το κοινοτικό δίκαιο και, ιδίως, τους κοινοτικούς κανόνες που διασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

91. Πλείονες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, όπως των άρθρων 2 ΕΚ και 2 ΕΕ, καταδεικνύουν άλλωστε ότι η δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα νοείται ως μέσον που παρέχει τη δυνατότητα επιτεύξεως υψηλού επιπέδου απασχολήσεως και κοινωνικής προστασίας εντός της Κοινότητας. Επιπλέον, κατά το άρθρο 126 ΕΚ, η προώθηση της απασχολήσεως πρέπει να θεωρείται από τα κράτη μέλη ως «ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος».

92. Σημειώνω επίσης ότι η ανάγκη εξασφαλίσεως της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στο εσωτερικό της Κοινότητας έχει επιβεβαιωθεί προ πολλού από τον κοινοτικό νομοθέτη. Πράγματι, η τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1612/68 είναι διατυπωμένη ως εξής:

«ότι η ελεύθερη κυκλοφορία συνιστά για τους εργαζομένους και τις οικογένειές τους θεμελιώδες δικαίωμα· ότι η κινητικότης του εργατικού δυναμικού στην Κοινότητα πρέπει να αποτελεί για τον εργαζόμενο ένα από τα μέσα που του εξασφαλίζουν τη δυνατότητα να βελτιώσει τους όρους διαβιώσεως και εργασίας του και να διευκολύνει την κοινω-

νική του προαγωγή, και ταυτόχρονα πρέπει να συμβάλλει στην ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας των κρατών μελών· ότι πρέπει να κατοχυρωθεί το δικαίωμα όλων των εργαζομένων των κρατών μελών να ασκούν τη δραστηριότητα της εκλογής τους στο εσωτερικό της Κοινότητος».

93. Η κινητικότητα αυτή ενισχύεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά το 2006, το οποίο ανακηρύχθηκε από την Επιτροπή «Ευρωπαϊκό έτος της κινητικότητας των εργαζομένων». Στο πλαίσιο της Ατζέντας για την κοινωνική πολιτική που καλύπτει το διάστημα 2006-2010, το εν λόγω θεσμικό όργανο επιθυμεί τη δημιουργία μιας «πραγματικής ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας», η οποία προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, «την εξάλειψη των υφισταμένων άμεσων και έμμεσων φραγμών» [35].

94. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω στοιχείων, θεωρώ ότι ένα νέο εργαλείο που τίθεται σε εφαρμογή από κράτος μέλος στο πλαίσιο της πολιτικής απασχολήσεως την οποία ακολουθεί δεν μπορεί να σταματήσει την κινητικότητα των εργαζομένων για τον μοναδικό λόγο ότι εντάσσεται σε τομέα ο οποίος εμπίπτει ακόμη σε μεγάλο βαθμό στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

95. Προκειμένου τώρα για τις δικαιολογίες σχετικά, αφενός, με την ανάγκη εξασφαλίσεως μακροπρόθεσμης ισορροπίας του γερμανικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως και, αφετέρου, με την πρόληψη της απώλειας εργατικού δυναμικού, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά παγία νομολογία, μέτρο που εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μπορεί να γίνει δεκτό μόνο στην περίπτωση κατά την οποία επιδιώκει θεμιτό σκοπό συμβιβαζόμενο με τη Συνθήκη και δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος. Ακόμα όμως και στην περίπτωση αυτή θα πρέπει η εφαρμογή της οικείας εθνικής ρυθμίσεως να είναι κατάλληλη για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και να μην είναι δεσμευτική πέραν του βαθμού που αυτό είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού [36].

96. Πάντως, κατά πάγια νομολογία, σκοποί αμιγώς οικονομικής φύσεως δεν μπορούν να αποτελέσουν λόγους γενικού συμφέροντος που δικαιολογούν περιορισμό μιας θεμελιώδους ελευθερίας η οποία διασφαλίζεται από τη Συνθήκη [37]. Εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο δέχθηκε, με την απόφαση Kohll [38], ότι κίνδυνος σοβαρής προσβολής της χρηματοπιστωτικής ισορροπίας συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως μπορεί να αποτελέσει επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος.

35 — Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 2005, σχετικά με την Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής [COM(2005) 33 τελικό, σ. 8]. Ειδικά εργαλεία που τέθηκαν σε εφαρμογή σε κοινοτικό επίπεδο, όπως το ευρωπαϊκό δίκτυο των υπηρεσιών απασχόλησης, καλούμενο EURES (European Employment Services), συμβάλλουν στην «ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας» [βλ. την πέμπτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 2003/8/ΕΚ της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 όσον αφορά την αντιστάθμιση προσφοράς και ζήτησης εργασίας (ΕΕ 2003, L 5, σ. 16)]. Στην προοπτική αυτή, το δίκτυο EURES είναι επιφορτισμένο με την ανάπτυξη των ανταλλαγών πληροφοριών και με τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών απασχολήσεως των κρατών μελών.

36 — Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση Kranemann, προπαρατεθείσα, σκέψη 33 και παρατιθέμενη νομολογία.

37 — Όπ.π. σκέψη 34 και παρατιθέμενη νομολογία.

38 — Απόφαση της 28ης Απριλίου 1998, C-158/96 (Συλλογή 1998, σ. I-1931, σκέψη 41). Βλ., επιπλέον, τις αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 2001, C-368/98, Vanbraekel κ.λπ. (Συλλογή 2001, σ. I-5363, σκέψη 47), και C-157/99, Smits και Peerbooms (Συλλογή 2001, σ. I-5473, σκέψη 72).

97. Ως προς το σημείο αυτό, νομίζω, όπως το αιτούν δικαστήριο και η Επιτροπή, ότι στην υπό κρίση υπόθεση δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου.

98. Πράγματι, δεν είμαι πεπεισμένος ότι η τοποθέτηση αιτούντος εργασία σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους μπορεί να προκαλέσει αυτόματα απώλεια εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως στη Γερμανία. Αφενός, λαμβανομένου υπόψη του υψηλού επιπέδου ανεργίας στο εν λόγω κράτος μέλος, μια κενή θέση μπορεί να πληρωθεί ταχέως από άλλον αιτούντα εργασία που είναι εγγεγραμμένος στο ίδιο αυτό κράτος μέλος. Αφετέρου, η κινητικότητα των εργαζομένων δεν πραγματοποιείται προς μία κατεύθυνση. Επομένως, η αναχώρηση ενός αιτούντος εργασία μπορεί να αντισταθμισθεί από την άφιξη άλλου αιτούντος ο οποίος επιθυμεί να αποδεχθεί πραγματική προσφορά εργασίας στη Γερμανία.

99. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απώλειας εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως στη Γερμανία και της τοποθετήσεως αιτούντος εργασία σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους.

100. Επιπλέον, όπως αναφέρει η Επιτροπή, η τοποθέτηση αιτούντος εργασία εντός άλλου κράτους μέλους συνεπάγεται ότι δεν πρέπει πλέον να λαμβάνει επίδομα ανεργίας στη Γερμανία. Επομένως, πραγματοποιείται οικονομία για το γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως που είναι επιφορτισμένο με την καταβολή των εν λόγω επιδομάτων.

101. Όσον αφορά τη δικαιολογία σχετικά με την πρόληψη της απώλειας εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, πρέπει, κατ' αρχάς, να αποφασισθεί αν μπορεί να περιληφθεί στον αριθμό των επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος τους οποίους μπορεί να επικαλεσθεί κράτος μέλος.

102. Νομίζω ότι ένα κράτος μέλος θα πρέπει να μπορεί, κατ' αρχήν, να επικαλεσθεί τη δικαιολογία αυτή. Πράγματι, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ένα κράτος μέλος μπορεί να έχει νόμιμο συμφέρον να διατηρήσει ορισμένη ισορροπία στη δομή της αγοράς εργασίας του.

103. Πάντως, τούτο υποδηλώνει, κατ' εμέ, ότι η εν λόγω δικαιολογία μπορεί να γίνει δεκτή μόνον εάν αναφέρεται σε μέτρο που αφορά ειδικό τομέα της εν λόγω αγοράς εργασίας, ο οποίος χαρακτηρίζεται από ορισμένες διαρθρωτικές δυσκολίες όπως ο ανεπαρκής αριθμός εξειδικευμένων εργαζομένων.

104. Επομένως, η δικαιολογία δεν μπορεί να γίνει δεκτή σε σχέση με γενικό μέτρο όπως η γερμανική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας, του οποίου η εφαρμογή δεν περιορίζεται σε ειδικό τομέα

απασχολήσεως. Στην περίπτωση αυτή, η εν λόγω ρύθμιση, καθόσον αφορά γενικώς τους αιτούντες εργασία που τοποθετήθηκαν σε θέση απασχολήσεως εντός της γερμανικής επικράτειας, βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του σκοπού που έγκειται στην πρόληψη της απώλειας εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και παρουσιάζει, επομένως, δυσανάλογο χαρακτήρα.

105. Τέλος, απαντώντας στις παρατηρήσεις που διατύπωσε συναφώς η Γερμανική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν νομίζω ότι ασκεί εν προκειμένω επιρροή η επίκληση αυτού που έκρινε το Δικαστήριο σε σχέση με επιδόματα που συνδέονται με την αναζήτηση απασχολήσεως, δηλαδή ότι «[μ]πορεί να θεωρηθεί θεμιτό ένα κράτος μέλος να μη χορηγεί τέτοιο επίδομα παρά μόνον εφόσον έχει αποδειχθεί ότι υφίσταται αληθής σχέση μεταξύ του αιτούντος την εργασία και της αγοράς εργασίας του εν λόγω κράτους» [39].

106. Πράγματι, η υπό κρίση υπόθεση δεν θέτει εν αμφιβόλω την ανάγκη τέτοιου συνδέσμου ενόψει της χορηγήσεως διατακτικής ευρέσεως εργασίας σε αιτούντα εργασία όπως ο D. Halacz. Δεν αμφισβητείται εν προκειμένω ότι, για να έχει δικαίωμα σε διατακτική ευρέσεως εργασίας, ο D. Halacz πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 421g, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του SGB III, που πιστοποιούν την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ του αιτούντος εργασία και της εθνικής αγοράς εργασίας [40].

107. Νομίζω ότι η προϋπόθεση πραγματικού συνδέσμου του αιτούντος εργασία με την εθνική αγορά εργασίας δεν μπορεί, ενόψει της εν λόγω νομολογίας του Δικαστηρίου, να προβληθεί από το κράτος καταγωγής σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπου ο αιτών εργασία, ο οποίος δεν βρίσκει θέση απασχολήσεως εντός του κράτους αυτού, επιθυμεί να αποδεχθεί πραγματική προσφορά εργασίας εντός άλλου κράτους μέλους.

108. Από το σύνολο των ως άνω αναλύσεων προκύπτει, κατ' εμέ, ότι το άρθρο 39 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει νομοθεσία κράτους μέλους, όπως αυτή που αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, η οποία, στην έννομη τάξη του εν λόγω κράτους, σημαίνει ότι η καταβολή από την Bundesagentur σε ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας της οφειλόμενης από τον αιτούντα εργασία αμοιβής λόγω τοποθετήσεως σε θέση απα-

39 — Απόφαση Collins, προπαρατεθείσα, σκέψη 69. Βλ., υπό την έννοια αυτή, και τις αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2002, C-224/98, D'Hoop (Συλλογή 2002, σ. I-6191, σκέψη 38), και Ιωαννίδης, προπαρατεθείσα, σκέψη 30. Όπως διευκρίνισε ο γενικός εισαγγελέας Ruiz-Jarabo Colomer στις προτάσεις που ανέπτυξε στην υπόθεση η οποία κατέληξε στην προπαρατεθείσα απόφαση Collins, η προϋπόθεση αυτή «μπορεί να δικαιολογηθεί προκειμένου αφενός να αποφεύγεται ο αποκαλούμενος "τουρισμός πρόνοιας", στον οποίο "επιδίδονται" πρόσωπα που μετακινούνται από ένα κράτος μέλος σε άλλο με σκοπό να τύχουν παροχών που δεν συνίστανται σε εισφορές, και αφετέρου να προλαμβάνονται οι καταχρήσεις» (σημείο 75).

40 — Υπενθυμίζω ότι, κατά το άρθρο αυτό, έχουν δικαίωμα στη διατακτική ευρέσεως εργασίας τα πρόσωπα που λαμβάνουν επίδομα ή κοινωνική ενίσχυση λόγω ανεργίας και δεν έχουν βρει θέση απασχολήσεως μετά από περίοδο ανεργίας τριών μηνών ή πρόσωπα τα οποία απασχολούνται σε θέση εργασίας για την οποία καταβάλλεται ενίσχυση στο πλαίσιο των μέτρων για τη δημιουργία θέσεων απασχολήσεως ή για τη διαρθρωτική προσαρμογή.

σχολήσεως εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η θέση απασχολήσεως που βρήκε ο διαμεσολαβητής αυτός υπόκειται στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός της γερμανικής επικράτειας.

109. Στο στάδιο αυτό της αναλύσεώς μου, φρονώ ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να εξετάσει την υπό κρίση προδικαστική παραπομπή υπό το πρίσμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Πράγματι, η εν λόγω θεμελιώδης ελευθερία βρίσκεται, κατά τη γνώμη μου, στο επίκεντρο της διαφοράς της κύριας δίκης.

110. Όπως προανέφερα, η γερμανική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας ευνοεί άμεσα τους αιτούντες εργασία. Επομένως, στο μέτρο που, δυνάμει της νομολογίας του Δικαστηρίου, οι κανόνες της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων παρέχουν δικαιώματα στους εν λόγω αιτούντες εργασία, αποτελεί αναγκαία και ταυτοχρόνως ικανή προϋπόθεση η εξέταση της εν λόγω διατάξεως υπό το πρίσμα της ελευθερίας αυτής.

111. Βεβαίως, ο ειδικός χαρακτήρας της δραστηριότητας της τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού υποδηλώνει ότι ο αιτών εργασία παρουσιάζει διπλό πρόσωπο. Ως συμβαλλόμενο μέρος σε σύμβαση μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας η οποία συνήφθη με ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας, έχει επίσης την ιδιότητα του αποδέκτη υπηρεσιών.

112. Πάντως, στο πλαίσιο της εξετάσεως της συμβατότητας της γερμανικής ρυθμίσεως σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας προς το κοινοτικό δίκαιο, νομίζω ότι η ιδιότητα αυτή έχει δευτερεύοντα χαρακτήρα σε σχέση με αυτήν του «εργαζομένου» υπό την έννοια του άρθρου 39 ΕΚ.

113. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι παρέλκει η ερμηνεία του άρθρου 49 ΕΚ.

114. Εάν το Δικαστήριο δεν συμμεριστεί την άποψη αυτή, προτείνω, εν τούτοις, επικουρικώς, ανάλυση της παρούσας αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υπό το πρίσμα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

2) Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

α) Η δυνατότητα εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων σχετικά με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

115. Προκειμένου για τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 49 ΕΚ στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η Επιτροπή φρονεί ότι η δραστηριότητα τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού σε θέσεις απασχολήσεως συνιστά υπηρεσία υπό την έννοια του άρθρου 50 ΕΚ και ότι η επίμαχη περίπτωση παρουσιάζει στοιχείο αλλοδαπότητας.

Βεβαίως, η υπηρεσία είχε παρασχεθεί από εταιρία με έδρα τη Γερμανία σε αιτούντα εργασία που διαμένει στο ίδιο αυτό κράτος μέλος. Πάντως, η ίδια η υπηρεσία παρουσιάζει στοιχείο αλλοδαπότητας διότι η τοποθέτηση σε θέση απασχολήσεως που βρίσκεται στις Κάτω Χώρες είναι δυνατή μόνο λόγω των επαφών που διατηρούσε ο παρέχων υπηρεσίες στο εν λόγω κράτος μέλος.

116. Η Γερμανική Κυβέρνηση εκφράζει ορισμένες επιφυλάξεις ως προς τη δυνατότητα εντοπισμού διασυνοριακού στοιχείου στο γεγονός ότι ο εργοδότης ο οποίος προσέλαβε τον αιτούντα εργασία είναι εγκατεστημένος εντός άλλου κράτους μέλους. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, στοιχείο αλλοδαπότητας θα υφίστατο εάν ο αιτών εργασία απευθυνόταν σε ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας εγκατεστημένο εντός άλλου κράτους μέλους.

117. Λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων αυτών, πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η δραστηριότητα της τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού συνιστά παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια των άρθρων 49 ΕΚ και 50 ΕΚ [41].

118. Στη συνέχεια, αντίθετα προς τη Γερμανική Κυβέρνηση, είμαι της γνώμης ότι η επίμαχη περίπτωση στη διαφορά της κύριας δίκης περιλαμβάνει σαφώς επαρκές στοιχείο αλλοδαπότητας.

119. Υπενθυμίζω συναφώς ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 49 ΕΚ εφαρμόζεται ακόμη και όταν ο φορέας παροχής και ο αποδέκτης των υπηρεσιών είναι εγκατεστημένοι εντός του ιδίου κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι η παροχή υπηρεσιών πραγματοποιείται εντός άλλου κράτους μέλους [42].

120. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η διασυνοριακή διάσταση έγκειται στο γεγονός ότι η αναζήτηση εργασίας, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της δραστηριότητας τοποθετήσεως, πραγματοποιήθηκε από τον ιδιώτη διαμεσολαβητή εντός άλλου κράτους μέλους. Άλλωστε, είναι φυσικό, στο πλαίσιο της εκτελέσεως συμβάσεως μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας, να διατηρεί ο παρέχων υπηρεσίες επαφές με τους δυνάμει εργοδότες που είναι εγκατεστημένοι εντός άλλων κρατών μελών, προκειμένου να αυξηθούν οι πιθανότητες επιτυχίας της μεσολαβήσεως.

121. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι μια σύμβαση μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας συνήφθη μεταξύ αιτούντος εργασία και ιδιωτικού γραφείου ευρέσεως εργασίας εγκατεστημένων εντός του ιδίου κράτους μέλους δεν αποκλείει, κατ' εμέ, τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 49 ΕΚ, εφόσον η αναζήτηση εργασίας, η οποία συνιστά το

41 — Απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 1979, 110/78 και 111/78, Van Wesemael (Συλλογή τόμος 1979, σ. 29, σκέψη 7).

42 — Βλ., μεταξύ άλλων, υπό την έννοια αυτή, την απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1999, C-55/98, Vestergaard (Συλλογή 1999, σ. I-7641, σκέψη 18).

κύριο αντικείμενο της δραστηριότητας τοποθετήσεως, πραγματοποιήθηκε εντός άλλου κράτους μέλους [43].

β) Η ύπαρξη περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών

122. Κατά το αιτούν δικαστήριο [44], ο περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 49, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, φαίνεται πιθανός στο μέτρο που, εάν η ασκούσα επιρροή ερμηνεία του άρθρου 421g του SGB III είναι αυτή που στηρίζεται μόνο στην εθνική νομοθεσία, διαμεσολαβητές εγκατεστημένοι στη Γερμανία εμποδίζονται έμμεσα να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού εντός άλλου κράτους μέλους και αλλοδαποί διαμεσολαβητές εμποδίζονται έμμεσα να τοποθετήσουν Γερμανούς ανέργους εντός άλλου κράτους μέλους. Το δικαστήριο αυτό σημειώνει ότι, λόγω της εγγύτητάς τους με εργοδότες εγκατεστημένους εντός άλλων κρατών μελών, οι αλλοδαποί διαμεσολαβητές θα πρέπει να μπορούν καλύτερα να τοποθετήσουν Γερμανούς ανέργους σε θέσεις εργασίας εντός άλλων κρατών μελών. Επομένως, οι διαμεσολαβητές αυτοί θα υφίσταντο προφανώς δυσμενέστερη μεταχείριση κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους εάν το άρθρο 421g του SGB III ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι ο αιτών εργασία δεν απαλλάσσεται της υποχρεώσεώς του να καταβάλει αμοιβή, όταν τοποθετείται σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους.

123. Αντιθέτως, για τη Γερμανική Κυβέρνηση, το ζήτημα αν υφίσταται περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών των αλλοδαπών γραφείων ευρέσεως εργασίας έχει υποθετικό χαρακτήρα λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης.

124. Η κυβέρνηση αυτή φρονεί, εν πάση περιπτώσει, ότι η ρύθμιση που συνάγεται από το άρθρο 421g του SGB III δεν συνεπάγεται περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Αποκλείει την ύπαρξη άμεσης ή έμμεσης διακρίσεως μεταξύ των ιδιωτικών γραφείων ευρέσεως εργασίας που είναι εγκατεστημένα στη Γερμανία και αυτών που είναι εγκατεστημένα εντός άλλου κράτους μέλους. Τα γραφεία αυτά θα μπορούσαν, πράγματι, να προτείνουν τις υπηρεσίες τους στη Γερμανία υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως οι Γερμανοί διαμεσολαβητές. Επιπλέον, σε περίπτωση τοποθετήσεως σε θέσεις απασχολήσεως στην αλλοδαπή, το άρθρο 421g του SGB III δεν περιάγει γραφείο εγκατεστημένο εκτός της Γερμανίας σε λιγότερο ευνοϊκή θέση από αυτήν γραφείου εγκατεστημένου εντός του εν λόγω κράτους μέλους. Σε τελική ανάλυση, το άρθρο αυτό ρυθμίζει απλώς το ζήτημα του ποιος καταβάλλει την αμοιβή του ιδιωτικού γραφείου σε περίπτωση επιτυχημένης τοποθετήσεως, τούτο δε ανεξαρτήτως του τόπου στον οποίο ευρίσκεται η έδρα του γραφείου.

125. Επιπλέον, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, ο παρέχων υπηρεσίες δεν εμποδίζεται, από το κράτος εντός του οποίου είναι εγκατε-

43 — Αντιθέτως, κατά το Δικαστήριο, «εταιρία παροχής συμβουλών σε θέματα προσλήψεως εγκατεστημένη εντός κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλεστεί τα άρθρα 7 και 59 της Συνθήκης [νυν άρθρο 12 ΕΚ και, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 49 ΕΚ] για την τοποθέτηση υπηκόων του εν λόγω κράτους μέλους σε επιχειρήσεις του ιδίου αυτού κράτους» (απόφαση της 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, Höfner και Elser, Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 40).

44 — Σημείο 3.2.2 της διατάξεως περί παραπομπής.

στημένος, να ασκήσει τις δραστηριότητές του εντός άλλου κράτους μέλους. Επομένως, το άρθρο 421g του SGB III δεν εμποδίζει την πρόσβαση στην αγορά της μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας άλλου κράτους μέλους.

126. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο αιτών εργασία, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ως αποδέκτης της υπηρεσίας τοποθετήσεως σε θέση απασχολήσεως, δεν μπορεί να διεκδικήσει την εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ανάληψη της υποχρεώσεως καταβολής της αμοιβής που οφείλεται στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας παρά μόνον εφόσον του εξασφαλισθεί σχέση εργασίας εντός του εν λόγω κράτους μέλους. Αντιθέτως, εάν η υπηρεσία περιλαμβάνει στοιχείο αλλοδαπότητας και ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι τοποθετημένος σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους, τα έξοδα που οφείλονται λόγω της τοποθετήσεως αυτής δεν καλύπτονται από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Κατά συνέπεια, ο αποδέκτης της υπηρεσίας θα βρισκόταν σε μειονεκτική θέση σε περίπτωση τοποθετήσεως του σε θέση απασχολήσεως στην αλλοδαπή, οπότε θα υφίστατο περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών ο οποίος, όπως στην υπόθεση η οποία κατέληξε στην προπαρατεθείσα απόφαση Vestergaard, στηρίζεται αποκλειστικά στον τόπο παροχής της υπηρεσίας.

127. Διευκρινίζω, πρώτον, ότι το ζήτημα αν υφίσταται, δυνάμει της γερμανικής νομοθεσίας, περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών των ιδιωτικών γραφείων ευρέσεως εργασίας που είναι εγκατεστημένα εκτός Γερμανίας αποκτά, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης και όπως επισημαίνει η Γερμανική Κυβέρνηση, υποθετικό χαρακτήρα. Επομένως, το Δικαστήριο δεν πρέπει, κατ' εμέ, να ερμηνεύσει το άρθρο 49 ΕΚ υπό το πρίσμα αυτό.

128. Δεύτερον, πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα της υπάρξεως περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στην περίπτωση ιδιωτικού γραφείου ευρέσεως εργασίας εγκατεστημένου στη Γερμανία.

129. Είναι, συναφώς, σαφές ότι ένα τέτοιο γραφείο δεν κωλύεται, δυνάμει του γερμανικού δικαίου, να ασκήσει τη δραστηριότητα τοποθετήσεως εργατικού δυναμικού εντός άλλου κράτους μέλους. Θα μπορούσε, εν τούτοις, να αποθαρρυνθεί στο μέτρο που, εάν βρει απασχόληση στον αντισυμβαλλόμενό του εντός άλλου κράτους μέλους, η αμοιβή της τοποθετήσεως θα πρέπει να καταβληθεί από τον αιτούντα εργασία και όχι από την Bundesagentur;

130. Όπως ορθώς διευκρίνισε η Γερμανική Κυβέρνηση, το άρθρο 421g του SGB III ρυθμίζει, κατ' ουσίαν, το ζήτημα του *ποιος* καταβάλλει την αμοιβή του ιδιωτικού γραφείου σε περίπτωση επιτυχημένης μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας. Εάν πρόκειται για τοποθέτηση σε θέση απασχολήσεως εντός της γερμανικής επικράτειας, η διατακτική ευρέσεως εργασίας παρέχει στον ιδιώτη διαμεσολαβητή το δικαίωμα αμοιβής, τουλάχιστον εν μέρει, από την Bundesagentur. Αντιθέτως, εάν η τοποθέτηση πραγματοποιείται σε θέση απασχολήσεως εντός άλλου κράτους μέλους, ο αιτών εργασία εξακολουθεί να υποχρεούται να καταβάλει πλήρως την αποζημίωση που οφείλεται στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας. Πάντως, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το γραφείο αυτό έχει το δικαίωμα να λάβει την αμοιβή που προβλέπεται στη σύμβαση

μεσολαβήσεως προς εύρεση εργασίας. Επομένως, η γερμανική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας δεν έχει, αφεαυτής, ως συνέπεια να θέτει σε δυσμενή θέση από χρηματοπιστωτικής πλευράς τα ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας που είναι εγκατεστημένα στη Γερμανία και παρέχουν υπηρεσίες εντός άλλων κρατών μελών. Επομένως, στην περίπτωση των γραφείων αυτών, η εν λόγω ρύθμιση δεν συνιστά, κατ' εμέ, περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

131. Τρίτον, πρέπει να εξετασθεί αν υφίσταται περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών όσον αφορά τον αιτούντα εργασία, αποδέκτη των υπηρεσιών.

132. Θεωρώ, όπως η Επιτροπή, ότι υπάρχει σαφώς, υπό το πρίσμα αυτό, περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

133. Πράγματι, στο μέτρο που ο αποδέκτης υπηρεσιών πρέπει να καταβάλει ο ίδιος την οφειλόμενη αμοιβή στο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας εφόσον η παροχή υπηρεσιών, δηλαδή η δραστηριότητα της τοποθετήσεως, εκτελείται εντός άλλου κράτους μέλους, ενώ η Bundesagentur θα αναλάβει το σύνολο ή μέρος της αμοιβής αυτής σε περίπτωση τοποθετήσεως σε θέση απασχολήσεως στη Γερμανία, η γερμανική ρύθμιση σχετικά με τις διατακτικές ευρέσεως εργασίας συνεπάγεται διαφορά μεταχειρίσεως στηριζόμενη στον τόπο της παροχής υπηρεσιών. Πάντως, η εν λόγω διαφορά μεταχειρίσεως απαγορεύεται από το άρθρο 49 ΕΚ, όπως έχει ήδη κρίνει το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Vestergaard [45].

γ) Η δικαιολογία του περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών

134. Στο μέτρο που οι λόγοι που προβλήθηκαν στην υπό κρίση υπόθεση προκειμένου να δικαιολογηθεί ο περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών είναι παρεμφερείς προς αυτούς που έχουν ήδη αναλυθεί υπό το πρίσμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, παραπέμπω στα σημεία 79 επ. των προτάσεων αυτών.

135. Επομένως, ο περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, όπως τον εντόπισα προηγουμένως, δεν δικαιολογείται προσηκόντως.

136. Από τα ανωτέρω συνάγω ότι και το άρθρο 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης, η οποία, στην έννομη τάξη του κράτους αυτού, σημαίνει ότι η καταβολή από την Bundesagentur σε ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας της αμοιβής που οφείλει ο αιτών εργασία λόγω τοποθετήσεως σε

45 — Σκέψη 22 της αποφάσεως. Βλ., ως προς τον τύπο αυτό περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, και την απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, C-39/04, Laboratoires Fournier (Συλλογή 2005, σ. I-2057, σκέψεις 15 και 16).

θέση απασχολήσεως εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η προτεινόμενη από τον διαμεσολαβητή αυτόν θέση απασχολήσεως υπόκειται στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός της γερμανικής επικράτειας.

139. Η αρχή ότι ο εθνικός δικαστής οφείλει να ερμηνεύει το εσωτερικό του δίκαιο κατά τρόπο που να καθιστά δυνατή την αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων συγκεκριμενοποιήθηκε, κατ' αρχάς, στο πλαίσιο της εφαρμογής των οδηγιών [46].

Β — *Επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχείο α΄, και του τετάρτου ερωτήματος, στοιχείο α΄*

140. Ως απαίτηση «εγγενής στο σύστημα της Συνθήκης» [47], και στο μέτρο που αποτελεί έκφανση του καθήκοντος έντιμης συνεργασίας του άρθρου 10 ΕΚ, η αρχή αυτή, η οποία καλείται «της σύμφωνης ερμηνείας», εφαρμόζεται για το σύνολο των κοινοτικών κανόνων, και συνεπώς, πράγμα που είναι αυτονόητο, για τις διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου [48].

137. Με τα ερωτήματα αυτά, τα οποία θα εξετάσω από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο αν είναι δυνατόν και αναγκαίο να ερμηνευθεί το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό δίκαιο.

141. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο οφείλει, στο μέτρο του δυνατού, να ερμηνεύσει το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του SGB III κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό δίκαιο [49].

138. Όπως προανέφερα, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι είναι δυνατόν να ερμηνευθεί η επίμαχη εθνική ρύθμιση κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό δίκαιο, υπό την έννοια ότι μπορεί να θεωρηθεί ως «απασχόληση υποκείμενη στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως», σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, και μια θέση απασχολήσεως που βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Κοινότητας. Είναι αληθές ότι η γενική διατύπωση της φράσεως αυτής μπορεί, κατ' εμέ, να καταστήσει δυνατή τη σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεία της.

46 — Πράγματι, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού «υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της επίμαχης οδηγίας», προκειμένου να επιτευχθεί το αποτέλεσμα που αυτή επιδιώκει (απόφαση της 10ης Απριλίου 1984, 14/83, Von Colson και Kamann, Συλλογή 1984, σ. 1891, σκέψη 26). Βλ., πλέον πρόσφατα, υπό την έννοια αυτή, την απόφαση της 4ης Ιουλίου 2006, C-212/04, Adeneler κ.λπ. (Συλλογή 2006, σ. I-6057, σκέψη 108).

47 — Απόφαση Adeneler κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 109.

48 — Βλ., για παράδειγμα, τις αποφάσεις της 4ης Φεβρουαρίου 1988, 157/86, Murphy κ.λπ. (Συλλογή 1988, σ. 673, σκέψη 11), της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-165/91, Van Munster (Συλλογή 1994, σ. I-4661, σκέψη 34), και της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, C-262/97, Engelbrecht (Συλλογή 2000, σ. I-7321, σκέψη 39).

49 — Υπενθυμίζω επίσης ότι, κατά το Δικαστήριο, αν η ομοιόμορφη αυτή εφαρμογή δεν είναι δυνατή, «το εθνικό δικαστήριο έχει υποχρέωση να εφαρμόσει ακέραιο το κοινοτικό δίκαιο και να προστατεύσει τα δικαιώματα που το κοινοτικό δίκαιο χορηγεί στους ιδιώτες, αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε διάταξη στο μέτρο που η εφαρμογή της, υπό τις συνθήκες της συγκεκριμένης υποθέσεως, θα οδηγούσε σε αποτέλεσμα αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο» (απόφαση Engelbrecht, προπαρατεθείσα, σκέψη 40).

142. Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα ερωτήματα 2, στοιχείο α΄, και 4, στοιχείο α΄, παρέλκει η εξέταση των ερωτημάτων 2, στοιχείο β΄, και 4, στοιχείο β΄.

V — Πρόταση

143. Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο, να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Sozialgericht Berlin ως εξής:

«1) Το άρθρο 39 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης, η οποία, στην έννομη τάξη του κράτους αυτού, σημαίνει ότι η καταβολή από την Bundesagentur σε ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας της αμοιβής που οφείλει ο αιτών εργασία λόγω τοποθετήσεως σε θέση απασχολήσεως εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η προτεινόμενη από τον διαμεσολαβητή αυτόν θέση υπόκειται στις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως εντός της γερμανικής επικράτειας.

2) Το αιτούν δικαστήριο οφείλει, στο μέτρο του δυνατού, να ερμηνεύσει το άρθρο 421g, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του βιβλίου III του Sozialgesetzbuch — Arbeitsförderung κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό δίκαιο.»